ופוטרין את הנשואות. מן החליצה ולרבי עקיבא בני חייבי לאוין ממזרים הם: **הוצה.** החיצונה שלא נכנסה עדיין לרשות הבעל לנשואין: **ויש אומרים.** היינו רבי אליעזר: **לפי שאין בקיאין.** אסרוס ולקמן מפרש לענין יוחסין מאי בקיאין איכא הלכך לרבי אליעזר כותי לא ישא כותית שמא אחד מן הבקיאין שלא אירע פסול בנישואי אבותיו והשני משאינן בקיאין ואירע ספק אשת איש בקידושי אבותיו שנתקדשה לאחר ואמרו אינן קדושין ונשאת לאחר: **מצא כותי מותרת.** לאכלה בפסח ואין בה משום חשש דמימון: **ואדם יוצא בה.** בליל י״ט הראשון שהמלה חובה ויוצא בה הלא הוי [פ] כקמחין ובליקות של עובדי כוכבים שלא חמצו דקי״ל (פסחים דף מ.) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה אחרת באחרונה משום דבמצת מצה בעינן שימור לשם מצוה אבל מצת כותי א״ל לאכול מצה אחרת באחרונה דבקיאי במצות שימור: **ואינו הכא.** גבי יוחסין מאי אין בקיאין שייך למימר: **מאי קמ״ל.** האי ממזר מאחותו דקא פריש ממאי הוה ולא תנא ממזר סתמא: **ומשני יש ממזר מחייבי כריתות קא משמע לן.** ולאפוקי ממאן דאמר (יבמות דף מט.) אין ממזר אלא מחייבי מיתות בית דין: **וגיסא הדא.** ממזר מאחותו נתערבו בהן: **עבד ושפחה נתערבו בהן.** עבד נשא מבנותיהם ושפחה נשאת לאחד מהם ואין אותה משפחה ידועה: **ופרכינן איסורא משום שפחה.** דע״כ עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הוולד כשר אלא שפחה ולדה עבד: **ניתני.** שפחה לחודה: **מתני׳ אשה להנם.** דווקא נקט דלקתני סיפא לויה וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחת: **ארבע אמהות אהן שמנה.** בודקין בדורותיה ארבע אמהות שתים מצד האב ושתים מצד האם שהם שמנה כל אחת מהם ע״ אמה ואם אמה. בודקין שלא היו ממזרות או אחת מן הפסולות לקהל: **ואם אבי אמה.** של אם אשה זו שהוא נושא: **ואמה.** של אם אבי אמה: **ואם אביה אמה.** של אם אביה: **ואמה.** של זו שהוא נושא ואמה: **לויה וישראלית.** ע״ כהן בא לכוגסה: **מוסיפין עליהן עוד אחת.** אם אחת בכל זוג וזוג כגון אמה ואם אמה ואמה וכן כולם: **אין בודקין מן המזבח ולמעלה.** התחיל לבדוק באמהות ומצא שאבי אביה שמש במזבח אין המזבח ולמעלה. אם הועד עליו שעמד אצל הגויס בדוכן לשורר שיר: **ולא מן הסנהדרין ולמעלה.** אם נמנה בסנהדרין א״ל לבדוק [ע] אותו וכן שוטרי הרבים וגבאי לדקה משיאין בנותיהם לכהן ואין צריכין לבדוק. וטעמא דכולהו מפרש בגמרא [ק]: **אף מי שהיה חסום בערלי הישנה של ליפורי.** עיר סמוכה לציפורי ששמה ישנה כדאמרינן בעירובין (דף נט.) כעיר חדשה שביהודה דהיינו עיר ששמה חדשה כדכתיב (יהושע טו) לגן וחדשה: **בערלי.** שהיה כתוב בסדרי הדיינין שהיו רגילין לייחס את הראויים לדון שהיו מיוחסין וכותבין על הסדר פלוני ופלוני מיוחסין הן שאין רגילין בני המקום למנות דיין שאינו מיוחס: **באיסטרטיא של מלך.** בגמרא [ר] מפרש לה: **גמ׳ מאי שנא בנשים דבדקינן.** כדקתני ד׳ אמהות ולא קתני ארבע אבות שיהו בודקין אביה ואבי אביה שלא היו ממזרים: **בעריות הוא דמנלו.** אין זו מגנה את זו בפסול ייחוס אלא בזנות: **ואם איתא דאיכא בהו מילתא.** לפסול יוחסין לית ליה קלא: **איהי נמי.** הכהנת אמאי לא הצריכוה לבדוק ביחוס בעלה ד׳ אמהות איכא מילתא בנשי משפחתו ביוחסין: **לא הווהרו כשרות.** כהנות לינשא לפסולין כגון חללי גירי וחרורי וכיון דלא הקפידה תורה עליהם ליוחסין רבנן נמי לא עבוד בהו מעלה לאצרוכיהו בדיקה ואפילו מחמת ממזרות ושתוקות אלא כי [ש] איתמזיק איסורא ביה אבל לחשש ולמידק לא אצרכיהו: **שהם שתים עשרה.** על כל זוג מוסיף לבדוק עוד אם למעלה: **שש עשרה.** על כל זוג של משנתינו מוסיף אמה של עליונה ואם אמה: מוקי

מצת כותי מותרת. פי׳ מותרת לאכלה בפסח ואין בה משום חשש דמימון ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בליל י״ט ראשון שאכילתה חובה ולא היא כקמחין ובצקות של עובדי כוכבים דקיימא לן (פסחים דף מ.) דאדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה וא״ת והא אמרי׳ (בפרקי דר״א פל״ח [פ]) כל האוכל פת כותי כאילו אוכל חזיר[א] וי״ל היינו דווקא פת שהכותי עושה בביתו של ישראל מותר[ב] ובלאה [ג] הא דקאמר ואדם יוצא בה ידי חובתו היינו דוקא שגם הכותי יאכל ממנה דאל״כ לא יצא ידי חובתו הא לית להו לפני עור לא תתן מכשול[ג]:

הנושא אשה בהנת. פי׳ כהן שבא לישא אשה כהנת וקאמר דצריך לבדוק משום שאנו רוצים שבנה ישמש ע״ג המזבח אבל אין לפרש דמיירי בישראל הבא לישא אשה כהנת ורוצה שיהא בנה כשר לכהונה דא״כ אמאי נקט כהנת אפילו היתה חללה נמי הוי בנה כשר לכהונה דבני ישראל מקוה טהרה לחללות[ג]:

צריך שיבדוק אחריה ארבע אמהו׳. פי׳ בקונט׳ בודקין משום חשש דממזרות ולא נהירא מדפריך גמ׳ ואיהי נמי תבדוק בדידיה ומשני לא הוהרו כשרות לינשא לפסולים ומאי קאמר הא הוהרו לינשא לממזרים[ג] דהא אפילו [מאן] דאמר לא הוהרו היינו דוקא לינשא לחלל קאמר אבל לממזרים לא לכך צריך לומר דחשש דמתני׳ [ד] הוא משום חללות אבל משום ממזרות לא שייך חשש כלל [ה] דמכירין ישראל ממזרים שביניהם ומיהו תימה הא קתני לויה וישראלית מוסיפין עוד אחת ואי לא בדקי אלא בפסול חללות לויה וישראלית אמאי צריכין בדיקה כיון [ו] דאבוה לוי או ישראל אי אפשר בשום עניין להיות בה פסול חללה שהרי לכ״ע בני ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה[ז] וי״ל דעיקר הבדיקה ותקנה משום פסול חללות ואגב בדיקה דחללות בדקי נמי היכא דלא שייך אלא פסול ממזרות כגון לויה וישראלית אבל גבי איהי דליכא פסול חללות דלא הוהרו כשרות לינשא לפסולין לא צריך לבדוק משום ממזרות ור״ת כתב בספר היסר דהא דצריך לבדוק היינו דווקא להכשיר בניהם א״ל לעבודה[ד] אבל להאכילו בתרומה א״ל בדיקה כדאמר פ׳ האשה שנתארמלה (כתובות דף כד.) אני כהן וחבירי כהן נאמן להאכילו בתרומה ואין נאמן להשיאו אשה: אין

ופוטרים את הנשואות מאי דרשי [1] **לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר הך דיתבה חוצה היא לא תהיה לאיש זר אבל הך דלא יתבה חוצה תהיה לאיש זר ורבי עקיבא לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין ויש אומרים לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות מאן [ו] יש אומרים אמר רב אידי בר אבין רבי אליעזר היא [ז] דתניא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ורבי [ג] אליעזר אוסר לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות רבן שמעון בן גמליאל אומר [ד] כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל ואלא [ה] הכי מאי אין בקיאין לפי שאין בקיאין בתורת קידושין וגירושין [ו] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ממזר מאחותו [ז] וממזר מאשת אח נתערבו בהן מאי קא משמע לן יש ממזר מחייבי כריתות ניתני חדא [ח] מעשה שהיה כך היה ורבא אמר [ט] עבד ושפחה נתערבו בהן איסורא משום מאי משום שפחה ניתני חדא מעשה שהיה כך היה: מתני׳ [א] הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואמה ואם אביה ואמה ואם אבי אביה ואמה [ו] לויה וישראלית [ב] מוסיפין עליהן עוד אחת [ג] אין [ד] בודקין לא מן המזבח ולמעלה ולא מן הדוכן ולמעלה ולא מן הסנהדרין ולמעלה וכל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה משיאין לכהונה ואין צריך לבדוק אחריהן רבי יוסי אומר אף מי שהיה חתום עד [ז] בערכי הישנה של ציפורי [ח] רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך: גמ׳ מאי שנא בנשי בדקינן ומאי שנא בגברי לא בדקו נשי דכי מינצו בהדי הדדי בערביות הוא דמינצו ואם איתא דאיכא מילתא לא אית ליה קלא [ד] גברי דכי מינצו בהדי הדדי ביוחסין הוא דמינצי אם איתא דאיכא מילתא אית ליה קלא ואיהי נמי תבדוק בי׳ בדידיה מסייע לי׳ לרב [ט] דאמר רב יהודה אמר רב [ה] לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים רב אדא בר אהבה תני ד׳ אמהות שהם שתים עשרה במתניתא תנא ד׳ אמהות שהם שש עשרה בשלמא לרב אדא בר אהבה מוקים

מסורת הש״ס

א) [עמ״ס תוס׳ ב״ב לג: ד״ה מקון], ב) מוקן ד. גיטין י. [תוספתא פסחים פ״ב ה״ב], ג) [בכח״י ודפו״ר אלעזר, לפניהו כרס״ל, ועיין כרס״ס, והגהות בן מייר גיטין י ע״ל], ד) ג״ז שם ברכות מז:, ה) [בכח״י: הכא. וכל״ל], ו) [״אמר״ ליתא בכח״י. ועיין רס״ל ורש״ס], ז) [עי׳ לעיל עד ע״ב], ח) [עירובין סה: וש״ך], ט) [עי׳ תוס׳ בב״ק לח: ד״ה ועל הכותים], י) ס״א לויס וישראליס, כ) פסחים ג:, ל) [״עד״ ליתא בכח״י ודפו״ר, וכ״ל כרס״י ע״ס ובמויו״ע], מ) [עיין סנהדרין לב ע״ב], נ) [לעיל עג. יבמות פד: פה.], ס) [עי׳ רש״ס דגרלה מפסחים דלי״ג קמחין], ע) [נדל״ל מהם אותה ואת אמה. (רש״ס)], פ) [ל״ל וכהן, וכ״ה בשיטת מהרי״ב, רע״ב טויו״ט וכר״י הזקן], צ) [בדפו״ר וש״: אם אמו וכו׳ בגומיהן לכהנים וא״ל לבדוק אחריהם], ק) [ע״ג], ר) [שם], ש) [ס״א איתמזיק], ת) [וכ״ה במשנה שבינתים פ״ח מ״. וע״ע תוס׳ חולין יג ע״א ד״ה פיתום], א) [נ״ל דהא. (הר״ש מדעבוריה)], ב) [חולין ג ע״א וע״ש ברש״י. וע״ע נדה מ ע״א], ג) [לקמן עז ע״א], ד) [בדפו״ר: הוין], ה) [כתובות יד:], ו) [בדפו״ר: לאביהן], ז) [לקמן עז.],

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוס׳ ד״ה צריך וכו׳ היינו לוקא להכשיר בניהם לעבודה וכו׳. ר״ב עי׳ ב״ח סי׳ ב׳ אות ד׳ ומדושי מהרי״ט כאן:

תוס׳ ר״י הזקן

מתני׳. ד׳ אמהות. שנים מצד האב ושנים מצד האם. **שהם שמנה.** כל אחת אמה עמה, [אמה ואם אמה] אמה ואם אמה, ובודקים שלא היו (טמאות) [ממזרות] או אחת מן הפסולות לקהל. **ואם אבי אמה.** של אשה זו שהוא נושא. **ואמה.** שהיא אם אם [אבי] אמה. **לויה וישראלית.** וכהן בא לכנסה, שהערוב נמצא בהם יותר. **מן המזבח.** שאם התחיל לבדוק באמהות ונמצא שאבי אביה שמש במזבח אין צריך לבדוק באמותיו שאם לא היה מיוחס לא היו מניחין אותו לעבוד. **מן הדוכן.** שהעידו עליו שעמד עם הלוים בדוכן לשורר שיר. אבל לנשואות כפים לא דאית ליה אין מעלין מנשיאות כפים ליוחסים בפרק האשה שנתארמלה [כתובות כד, ב]. ולמאן דאית ליה מעלין אפילו מנשיאות כפים קאמר. [**ולא מן הסנהדרין ולמעלה**]. וכן אם נמצא שהיה מן הסנהדרין אין [צריך] לבדוק אמו. **משיאין לכהונה.** ואין צריכין בדיקה. ובגמ׳ מפרש [מ״ט דתני] ארבע בנשי ולא תני ד׳ אבות.

עין משפט נר מצוה

נ א מיי׳ פי״ט מהלכות מאיסורי ביאה הל׳ יח סמג לאוין קכב טוש״ע אה״ע סי׳ ב סעיף ג:

ב [מיי׳ שם הל׳ יט טוש״ע שם]:

נא ג מיי׳ שם פ״כ הלכה ב [עוד אה״ע סי׳ ג סט״ו]:

נב ד מיי׳ פי״ט שם הלכה כ:

נג ה מיי׳ שם הלכה כא טוש״ע אה״ע סי׳ ז סעי׳ כב וסי׳ ב סעי׳ ג:

מוסף תוספות

א. גזרו על פתן לפי שהיו מבטלין בנין ביהמ״ק בימי עזרא. תוס׳ גיטין י. ב. בתוס׳ שם ובתוס׳ הרא״ש כתוב. דמירי בעיסת ישראל והכותי לש. ג. דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה. תוס׳ כתובות כד. ד״ה אבל. ד. דק״ל הנושא נשים בעבירה אסור עד שידור הנאה וכו׳. שם.

מוסף רש״י

מצת כותי מותרת. בפסח לאכילה ולא מיישן שמא החמיצה (גיטין י. וכעי״ז חולין ד.). **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בליל רלשונה, דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יש בה ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.). משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת, דלכתיב בערב תאכלו מצות, ואפילו דעיגון בה דלא החמיצה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה, דכתיב (שמות שם) ושמרתם את המצות, וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור (גיטין י.). **ורבי אליעזר אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא חמיצין (שם). **לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות.** אין יודעין לשומרה ולהבחין בין שיאור לסידוק, בין הכשיפו פניו לגלא הכשיפו פניו (חולין ד.). **כל מצוה שהחזיקו בה כו׳.** ובהכל שוחטין (חולין שם) מפרש דאמי ר״ש לאוסופי אתנא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה שמכינו עליהו (גיטין י.). אין בודקין. לענין יוחסין לינשא אשה, לא מן המזבח ולמעלה. אם שימש במזבח אין צריך לבדוק למעלה הימנו, דאם לא היה ראוי לכהונה לא היו מעיפין אותו לשמש, כדתנן במסכת מדות (פ״ה מ״ד) לשכת הגזית שם היו יושבים ב״ד מיומני כהונה וראויה, כל כהן שנמצא בו פסול כשהיה רוצה להתקרב לעבודה לוקח שחורים ויוצא (פסחים ג.). **משוטרי הרבים.** דיינין בעלמא שאין ממנין עשרים ושלש של סנהדרין קטנה (לקמן ע״ב). **לא הוזהרו כשרות.** כהנות, **לינשא לפסולים.** לחללין מאיסורי ביאה הל׳ יח סמג לאוין קכב טוש״ע אה״ע סי׳ ב סעיף ג:

ב [מיי׳ שם הל׳ יט טוש״ע שם]:

נא ג מיי׳ שם פ״כ הלכה ב [עוד אה״ע סי׳ ג סט״ו]:

נב ד מיי׳ פי״ט שם הלכה כ:

נג ה מיי׳ שם הלכה כא טוש״ע אה״ע סי׳ ז סעי׳ כב וסי׳ ב סעי׳ ג:

מוסף תוספות

א. גזרו על פתן לפי שהיו מבטלין בנין ביהמ״ק בימי עזרא. תוס׳ גיטין י. ב. בתוס׳ שם ובתוס׳ הרא״ש כתוב. דמירי בעיסת ישראל והכותי לש. ג. דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה. תוס׳ כתובות כד. ד״ה אבל. ד. דק״ל הנושא נשים בעבירה אסור עד שידור הנאה וכו׳. שם.

מוסף רש״י

מצת כותי מותרת. בפסח לאכילה ולא מיישן שמא החמיצה (גיטין י. וכעי״ז חולין ד.). **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בליל רלשונה, דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יש בה ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.). משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת, דלכתיב בערב תאכלו מצות, ואפילו דעיגון בה דלא החמיצה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה, דכתיב (שמות שם) ושמרתם את המצות, וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור (גיטין י.). **ורבי אליעזר אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא חמיצין (שם). **לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות.** אין יודעין לשומרה ולהבחין בין שיאור לסידוק, בין הכשיפו פניו לגלא הכשיפו פניו (חולין ד.). **כל מצוה שהחזיקו בה כו׳.** ובהכל שוחטין (חולין שם) מפרש דאמי ר״ש לאוסופי אתנא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה שמכינו עליהו (גיטין י.). אין בודקין. לענין יוחסין לינשא אשה, לא מן המזבח ולמעלה. אם שימש במזבח אין צריך לבדוק למעלה הימנו, דאם לא היה ראוי לכהונה לא היו מעיפין אותו לשמש, כדתנן במסכת מדות (פ״ה מ״ד) לשכת הגזית שם היו יושבים ב״ד מיומני כהונה וראויה, כל כהן שנמצא בו פסול כשהיה רוצה להתקרב לעבודה לוקח שחורים ויוצא (פסחים ג.). **משוטרי הרבים.** דיינין בעלמא שאין ממנין עשרים ושלש של סנהדרין קטנה (לקמן ע״ב). **לא הוזהרו כשרות.** כהנות, **לינשא לפסולים.** לחללין

עין משפט נר מצוה

נד א מיי׳ פי״ט מהל׳ איסורי ביאה הל׳ יט טוש״ע אה״ע סי׳ ב סעיף ג:

נה ב מיי׳ שם הל׳ יז טוש״ע אה״ע שם סעיף ב:

נו ג מיי׳ שם הל׳ יח טוש״ע אה״ע שם:

נז ד מיי׳ פ״ב מהלכות סנהדרין הל׳ ו סמג עשין לז:

נח ה מיי׳ שם הל׳ ג [סמ״ג שם]:

נט ו מיי׳ שם הל׳ ט [ופי״ח שם הל׳ יח]

סמג שם טוש״ע מ״מ סי׳ ז סעי׳ ב:

ס ז מיי׳ פ״ז מהלכות מתנות עניים הל׳ י טוש״ע י״ד סימן רמח סעיף ב:

סא ח ט מיי׳ פ״א מהל׳ מלכים הלכה ד סמג עשין קיד קטו:

תורה אור השלם

1. כְּלֵךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ: שיר השירים ד ז
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: במדבר יא טז
3. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ: שמות יח כב
4. שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נֵכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא: דברים יז טו
5. כָּל אֵלֶּה בְּנֵי אִשָּׁה רִאשֹׁנָה בֵּית הָאֲבוֹת בְּרוּרִים גִּבּוֹרֵי חַיִל רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִים וְהִתְיַחְשָׂם בְּצַבָּא בַּמִּלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף: דברי הימים א ז מ
6. צֶלֶק הָעַמֹּנִי נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן צְרֻיָה: שמואל ב כג לז
7. אוּרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה: שמואל ב כג לט
8. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם אַתָּה אִתָּנוּ שׁוּב וְשֶׁב עִם הַמֶּלֶךְ כִּי נָכְרִי אַתָּה וְגַם גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ: שמואל ב טו יט

מוסף רש״י

כך מנוקין מכל מום. פגם משפחה (סנהדרין לו:). **יליף מהאי קרא כולך יפה רעיתי, דאיירי בסנהדרין** (יבמות קא.). **ודלמא משום שכינה.** הרב דצימי משה הוא דבעינן מיוחסין שיהו לאוי שתשרה שכינה עליהן, דכתיב ואצלתי מן הרוח (סנהדרין לו:). **ונשאו אתך.** בסנהדראות שמילך לו יתרו לשפוט את העם, דאין כאן משוס שכינה, דכתיב (שמות יח) והקל מעליך ונשאו אתך, ולא מן ונשאו אתך במשא העם (במדבר יא) יליף, דהתם בשבעים זקנים שהלכו עמו להאל מועד כתיב ומשוס שכינה (סנהדרין לו:). **לאיתויי ממזר.** דכשר לגיני ממזרות ופסול לגיני נפשות, דכתיב כולך יפה רעיתי (נדה מט:). **ואפילו בערב שבת.** שיש פתחון לנעה״ב לומר טרוד אני **בני יפת תואר.** נחוריס (סנהדרין מט.). **בני יפת תואר.** נשי עובדי כוכבים שהיו לוקחים בשביה והתירן הכתוב כדכתיב (דברים כב) ולחית בשביה וגו׳ (סנהדרין מט. וכעי״ז שם כא.). **ומגדלים בלורית.** כדי שיראו בעלי אימה ויפחדו מהן (שם מט.).

מסורת הש״ס

מוקי לה בלוייה וישראלים. כדקתני מתניתין מוסיפין עליהן עוד אחת: **מי לימא פליגא.** אמתניתין: **מאי מוסיפין עוד אחת.** דקתני מתני׳: **זוג אחת.** שתי אמהות: **זו דברי ר״מ.** סתם מתניתין דמצריך בדיקה: **כשקרא עליו ערער.** מ״ל בדיקה אלא אם קראו עליה שני עדים שמן כאן] פסול ולא שמעידים עדות גמורה אלא יציאת קול וכיון דקרא עליה ערער אמאי פליגי רבנן: **מאן דמתני הא.** משמיה דרב: **לא מתני הא.** ואמורא׳ נינהו רב יהודה ורב חמא אליבא דרב: **לריך לבדוק אחריה.** אפי׳ לרבנן: **ששם היו יושבים.** בלשכת הגזית[ב] היו יושבים סנהדרין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ומייחסים את הכהנים והלויים להבדיל פסולים מן העבודה ומן הדוכן: **מכל מום.** פסול יוחסין וכסנהדרין קאמר ק״ו גדולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כדלקמן: **עמך.** מיוחסין כמותך: **ודלמא משום שכינה.** סנהדרין שבאותה שעה הולרכו להיות מיוחסין משום שכינה ד״ה: **על שם נבואה נאספו שם** כדכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח וגו׳ אבל סנהדרין שהן לדון כגון סנהדרי דיתרו חותן משה לא: **ונשאו אתך** גרסינן. ולא גרס במשא העם[ג] אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך: **שוטרי הרבים.** דיינין בעלמא שאינן ממנין עשרים ושבע של סנהדרי קטנה: **בירושלים.** היו מקפידין על כל דייניהם לייחסן: **ממשכנין.** נוטלי׳ משכונות על לדקה שיפסקו עליו ואינו נותנה: **ואפי׳ בערב שבת.** שהאדם טרוד ומתון כך מריבין עמהן ומבזין אותן: **כל משימות.** מריבויא ק״ל דמשמעות דקרא קא יליף משוס תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי׳ סנהדרי קטנה: **במילי דשמיא.** בגבאי לדקה ובקילוסה וחלקותה וסדר מתורגמנין ומפטירין: **במילי דמתא.** שאר לרכי לבור לדברי הרשות ד״ה: **לטורזינא לכריא פתיא לאגלי גפא.** **לאשרי.** כמו לתור לחם מנוחה (במדבר י) אתר בית משרי: **מיטפל בהו.** מתעסק בהם לכבדם ולהושיבם בשררה: **ריש כורי.** ממונה על המדות. לשון לתך וכור: **גרגותא.** להשקות בית השלחן. פעמים שהם של רבים וממניס שוטר עליו שלא יקחה איש ביומו של חבירו: **כחיילות של בית דוד.** שהיו באים בחלוקה חדש בחדש וחוזרין חלילה והוא לשון איסטרטיא וכותבין בשמות משפחת פלוני ופלוני בחדש פלוני והיו זהירין לייחסן מכל מוס כדמפרש שתסייעם זכות אבותם במלחמה: **ומו ליכא** ל״ג: **אלא העמוני.** בראשי גבורים אשר לדוד נמנה: **דאתי מעמון.** ומתגייר אלמא לא הקפיד על הגרים: **והא אמר רב נחמן.** במס׳ עבודה זרה (דף מד.) בא אתי הגיתי שהיה עובד כוכבים ובטלה לעבודת כוכבים של עטרת מלכם והוא שם שיקון עמוניס: **ילדים.** בחוריס היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו: **בני יפת תואר.** נשיס שלקחו אנשי ישראל במלחמה כדכתיב (דברים כא) והבאתה אל תוך ביתך ומתוך כך היו נוהגים כמשפטי העובדי כוכבים: **מספרים קומי ומגדלי בלוריה.** מאחורי ערפס: **לנעוטי עלמא.** אבל לא היו יורדין בתוך המלחמה עם ישראל: מתני׳

ומנמנים שם שוטר שלא ידלה איש ביום של חבירו. **בערכי*.** שהיה כתוב בסדרי הדיינים. ישנה. מעיר ישנה של צפורי. **של בית דוד.** שהיו באים למחלוקת חדש בחדש וחוזרים חלילה והוא לשון איסטרטיא.

*מכאן עד ׳צפורי׳ שייך למשנה.

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ אמר להו תנינא תשים עליך מלך בצ״ל: **[ב]** רש״י ד״ה ששם היו יושבים בלשכת הגזית כו׳. נ״ב שם דנין אבל הבוקעין היו אחורי הבית כו׳ כמ״ש בספרי פ׳ קרח והיא כריימא דלקמן:

מוסף תוספות

א. דכיון דאכולה מילתא קמסהדי א״כ הוי עדות גמור. תוס׳ כתובות כד: (ד״ה חד אמר). ב. [ומדויק] ממה שכתוב בספרים ולא מן הדוכן ולמעלה מ״ט דאמר מר ששם היו יושבין מייחסי כהונה ולויה ולא מייתי לה ארישא דאין בודקין מן המזבח ולמעלה אלמא דרישא לא איירי בכהנים. תוס׳ הרא״ש. ג. או ניתוח. תוס׳ כתובות שם. ד. דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למיוחסין מן המשיאין לכהונה אבל מילי דכהונה כגון תרומה ונשיאות כפים וס״ת לא איצטריך למיתני. תוס׳ כתובות שם.

תוס׳ ר״י הזקן

גמ׳. ריש כורא. ממונה על המדות. ריש גרגותא. בור להשקות בית השלחן ופעמים הוא של רבים

עין בודקין מן המזבח ולמעלה כו׳. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משטרות ולמעלה דהא אמרינן בפ״ב דכתובות (דף כד:) מעלים משטרות ליוחסין וי״ל דאין זה רבותא דהא עדות מעליא הוא[א] ואי״ת ניתני נמי אין בודקין מנשיאות כפיס ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ב׳ דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [דתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמיירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים[ב] כגון שחיטה או הפשטה[ג] אע״ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים[ד] היינו דיעבד[ה] אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין[ד ו]: **וחקל מעליך ונשאו אתך.** ה״ג רש״י ול״ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והאי קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם:

וכ״ת

מוקים לה בלויה ובת ישראל אלא מתניתא נימא פליגא לא אמאי עוד אחת זוג אחת אמר רב יהודה א״ר זו דברי ר׳ מאיר אבל חכמים אומרים [ב]כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות איני והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב משנתינו כשקורא [ג]עליו ערער מאן דמתני הא לא מתני הא איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר׳ מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ד]אם קורא [ה]עליו ערער צריך לבדוק אחריה: אין בודקין מן המזבח ולמעלה: מאי טעמא אי לאו דבדקוה לא הוו מסקי ליה: ולא מן הדוכן ולמעלה: מאי טעמא [ו]דאמר מר ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לויה: ולא מסנהדרין ולמעלה: מאי טעמא [ז]דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק [ח]כך מנוקין מכל מום אמר מרימר מאי קראה [1]כולך יפה רעיתי ומום אין בך אימא מומא ממש אמר רב אחא בר יעקב [ט]אמר קרא [2]והתיצבו שם עמך [י]עמך בדומים לך ודלמא משום שכינה [יא]אמר רב נחמן אמר קרא [3]והקל מעליך ונשאו אתך [יב]בדומים לך: כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים: למימרא דלא מוקמינן מפסולים [יג]ורמינהו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות והוינן בה הכל לאיתויי מאי ואמר רב יהודה [יד]לאיתויי ממזר אמר אביי בירושלים וכן תני רב [טו]שמעון בר זירא [טז]בקידושי דבי לוי בירושלים: וגבאי צדקה משיאים: מאי טעמא כיון דמנצו בהדי אינשי דאמר מר [יז]ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא [יח]סররותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סররותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו [יט]תנינא [א] [4]שום תשים עליך מלך מקרב אחיך [כ]כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל אמר ליה [כא]אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה[כב] הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפזיכניה לאשרי כרב אדא בר אהבה דידע למהפיך ליה בזכותיה רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי׳ ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו: רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו׳: מאי טעמא דייקי ומחתמי: רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו׳: אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי [כג]קרא [5]והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן והאיכא [6]צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתיב בעמון והאיכא [7]אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתיב בחת והאיכא [8]אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתיב בגת והא [כד]אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה ועוד [כה]אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא: מתני׳

בא אתי הגיתי שהיה עובד כוכבים ובטלה לעבודת כוכבים של עטרת מלכם והוא שם שיקון עמוניס: **ילדים.** בחוריס היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו: **בני יפת תואר.** נשיס שלקחו אנשי ישראל במלחמה כדכתיב (דברים כא) והבאתה אל תוך ביתך ומתוך כך היו נוהגים כמשפטי העובדי כוכבים: **מספרים קומי ומגדלי בלוריה.** מאחורי ערפס: **לנעוטי עלמא.** אבל לא היו יורדין בתוך המלחמה עם ישראל: מתני׳